

Tarkastuslautakunnan arviointikertomus 2022

Tarkastuslautakunta 05.04.2023 § 24

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on Kuntalain 121 §:n mukaan arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Lautakunta laatii vuosittain valtuustolle arviointikertomuksen.

Asian valmistelija

tilintarkastaja Taina Törrönen, taina.torronen@bdo.fi, puh. 040 834 4990

Päätösehdotus

Tarkastuslautakunta aloittaa arviointikertomuksen 2022 valmistelun ja päättää jatkaa arviointikertomuksen laatimista seuraavassa kokouksessaan.

Päätös

Hyväksyttiin.

Tämä pykälä käsiteltiin pykälän 22 jälkeen.

Tarkastuslautakunta 02.05.2023 § 31

Tarkastuslautakunta jatkaa arviointikertomuksen laadintaa kokouksessaan.

Asian valmistelija

tilintarkastaja Taina Törrönen, taina.torronen@bdo.fi, puh. 040 834 4990

Päätösehdotus

Tarkastuslautakunta jatkaa arviointikertomuksen 2022 laadintaa ja päättää jatkaa arviointikertomuksen laatimista seuraavassa kokouksessaan.

Päätös

Hyväksyttiin.

Tarkastuslautakunta 17.05.2023 § 38

Tarkastuslautakunta jatkaa arviointikertomuksen laadintaa kokouksessaan.

Asian valmistelija

tilintarkastaja Taina Törrönen, taina.torronen@bdo.fi, puh. 040 834 4990

Päätösehdotus

Tarkastuslautakunta jatkaa arviointikertomuksen 2022 laadintaa ja päättää jatkaa arviointikertomuksen laatimista seuraavassa kokouksessaan.

Päätös

Hyväksyttiin.

Tarkastuslautakunta 31.05.2023 § 45

Tarkastuslautakunta laatii arviointikertomuksen kokouksessa valmiiksi.

Asian valmistelija

tilintarkastaja Taina Törrönen, taina.torronen@bdo.fi, puh. 040 834 4990

Päätösehdotus

Tarkastuslautakunta allekirjoittaa vuoden 2022 arviointikertomuksen ja jättää sen kunnanvaltuuston käsiteltäväksi ja esittää, että kunnanvaltuusto pyytää arviointikertomuksessa esitetyistä havainnoista kunnanhallituksen ja muiden toimielinten selvitykset siten, että ne voidaan käsitellä viimeistään lokakuussa 2023 pidettävässä valtuuston kokouksessa.

Päätös

Hyväksyttiin.

Pauli Hakkarainen poistui kokouksesta tämän pykälän käsittelyn aikana kello 10.42.

Tämä pykälä käsiteltiin pykälän 43 jälkeen ennen pykälää 42.

Kunnanvaltuusto 19.06.2023 § 45

Esityslistan asia n:o 4.

Merkitään, että tarkastuslautakunnan varapuheenjohtaja Ritva Simonen esitteli arviointikertomuksen valtuustolle. Tarkastuslautakunta osallistuu arviointikertomuksella KPMG:n järjestämään arviointikertomuskilpailuun.

Päätös

Hyväksyttiin kunnanhallituksen päätösehdotuksen mukaisesti.

Kunnanhallitus 23.10.2023 § 283

97/02.06.01.03/2023 [Tarkastuslautakunnan arviointikertomus 2022]

Kunnanvaltuusto on pyytänyt arviointikertomuksessa esitetyistä havainnoista kunnanhallituksen ja muiden toimielinten selvitykset siten, että ne voidaan käsitellä viimeistään lokakuussa 2023 pidettävässä valtuuston kokouksessa.

Tarkastuslautakunnan tehtävistä on säädetty [kuntalain 121 §](#):ssä. Kuntalain tausta ja tulkinnat nimisessä teoksessa tehtäviä edelleen tarkennetaan niin, että tarkastuslautakunnan tehtävänä on arvioida jälkikäteen, ovatko valtuuston asettamat tavoitteet toteutuneet (arviointikertomus), ja että tarkastuslautakunnan ei ole syytä pyrkiä kertomaan kunnanhallitukselle, miten kunnan asioita on hoidettava. (Kuitenkin tarkastuslautakunta toivoo, että kiinteistöstrategiaa noudatettaisiin (s. 16)). Toisaalta kunnanhallituksella ei ole toimivaltaa puuttua tarkastuslautakunnan päätöksiin. Kuntalain 121 §:n mukaan kunnanhallitus antaa valtuustolle lausunnon toimenpiteistä, joihin arviointikertomus antaa aihetta.

Keski-Karjalan musiikkiopiston johtokunta on käsitellyt arviointikertomuksen [15.08.2023 § 42](#). Johtokunta toteaa, että jatkossa viestinnän monikanavaisuus ja viestintäyhteistyö suoraan eri kuntien toimijoiden kanssa huomoidaan. Tavoitteiden asettelussa kiinnitetään jatkossa huomiota mittarin valintaan.

Ympäristölautakunta on käsitellyt arviointikertomuksen [22.08.2023 § 88](#). Ympäristölautakunta toteaa, että jatkossa huomoidaan, että tavoitteitakin voidaan tarvittaessa päivittää kesken budjettikauden.

Kunnanhallituksen henkilöstöjaosto on käsitellyt arviointikertomuksen [4.9.2023 § 36](#). Henkilöstöjaosto toteaa, että tavoitteen asetannassa tulee huomioida mittarit.

Sivistyslautakunta käsittelee arviointikertomuksen kokouksessaan 25.10.2023.

Arviointikertomuksessa kerrotaan, että tarkastuslautakunnan arviointi perustuu hallintokuntien (tarkoitettaneen toimialojen) itsensä asettamiin tavoitteisiin ja niiden toteuttamiseen (s. 3). Kuitenkin arviointikertomuksen kohteena on [13.12.2021 § 140](#) valtuuston hyväksymän talousarviot. Tämä tuodaan oikein esille myöhemmin arviointikertomuksessa (s. 7).

Huomionarvoista on, että arviointikertomuksessa sekä moititaan talousarvionmuutosten tekemisestä että niiden tekemättä jättämisestä.

Arviointikertomuksessa tuodaan esille ihmetys siitä, että ”tarpeeseen haettuja myönnettyä lisärahoitusta vauhtihalliin leikattiin kesken asioiden valmistumisen”. Tarkastuslautakunta on useampana vuotena korostanut asiantuntijahallintokuntien (tarkoitettaneen toimialojen) työn arvoa Tohmajärvellä. Arviointikertomuksen mukaan: ”Jos jokin taho lähtee ronkkimaan hyväksytyjä suunnitelmia, vastaa myös muuttuneista kustannuksista”. Myös ympäristölautakunta on kiinnittänyt huomiota tähän [22.08.2023 § 88](#): Ympäristölautakunta toteaa, että tarkastuslautakunta kiinnitti huomiota kunnanhallituksen toteuttamaan määrärahamuutokseen keskeneräisen urakan osalta. Määrärahamuutoksesta johtuen, valtuuston päätöksellä urakalle varattu määräraha ylittyi ja tästä johtuen jouduttiin hakemaan lisärahoitusta valtuustolta kulujen kattamiseksi. Toimintatapa on koettu toimialalla epäjohtonmukaiseksi.

Kuitenkin [hallintosäännön](#) 59 §:n mukaisesti talousarvion tehtävät muutokset on esitettävä valtuustolle siten, että valtuusto ehtii käsitellä muutosehdotukset talousarviovuoden aikana. [Kuntalain 110 §:n](#) mukaan *talousarvion otetaan tehtävien ja toiminnan tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarvot sekä siinä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Määräraha ja tuloarvio voidaan ottaa brutto- tai nettomääräisenä. Talousarviossa ja -suunnitelmassa on käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa*

sekä investointi- ja rahoitusosa. Toisaalta vuoden 2022 talousarvion investointiosassa (s. 16) investointeja ei ole nimetty minkään toimialan/toimielimen investoinneiksi, ja koska investointimääräramuutokset hyväksyy aina valtuusto, on kunnanhallitus nimenomaan valmisteleva toimielin. Talousarviomuutosten osumatarkkuutta parantaisi asiantuntijatoimielimen tai investointia toteuttavan toimielimen oikea-aikainen talousarviomuutosesitysten valmistelu.

Toisaalta arviointikertomuksessa huomautetaan, että talousarviomuutoksia ei tehty vuoden aikana toimintatuottoihin tai -kuluihin, eikä siten myöskään toimintakatteeseen (s.10). Osavuosikatsauksen 1-9 kk 2022 [KV 12.12.2022 § 88](#) käsittelyn yhteydessä on tuotu esille, että ”On kuitenkin huomioitava, että lopulliseen tulokseen tulee vaikuttamaan Siun Soten alijäämä kuluvan vuoden lopussa ja mahdolliset palkkaharmonisoinnista tulevat kustannukset”. Eli kyllä valtuustolla on ollut tieto, että suuriakin vaikutuksia voi olla, mutta talousarviomuutoksia ei ehditty esittää valtuustolle talousarviovuoden aikana, koska oli niin monta epäselvää asiaa. Esimerkiksi Siun soten alijäämän suuruus saatiin tietoon vasta helmikuussa 2023. Vuoden 2022 lopulla oli vielä epäselvää, mitkä omistajaohjauksen edellyttämät omaisuuden myynnit toteutuvat kuntayhtymä Siun sotessa. Palkkaharmonisaation osalta lopullista hintalappua ei taida vieläkään kukaan tietää, ja siitä löytyy Tohmajärven kunnahallituksen oma päätöksensä [KH 27.3.2023 § 93](#).

Koska kunnan on toiminnassaan noudatettava talousarviota (kuntalaki 110 §), niin sekä talousarviomuutosten tekemättä jättäminen että tekeminen liian suurina/pieninä on yhtä moitittavaa. Tekemällä muutoksia pyritään noudattamaan talousarviota, mikäli tiedossa on, että budjetoidut kulut tai annetut toiminnalliset tavoitteet eivät toteudu ollenkaan tai vastaavasti ylittyvät.

Kunnanhallitus kiittää tarkastuslautakuntaa huomiosta, että keskushallinnon sihteerin eläköitymisen yhteydessä on toteutettu hiljaisen tiedon siirtämistä. Hallintopalvelujenkin mielestä rekrytointiprosessissa onnistuttiin.

Henkilöstöpalveluiden tavoitteen toteutumista ei pystytty kaikilta osin arvioimaan arviointikertomuksessa, koska tietoja puuttuu. Tähän voisi vaikuttaa myös hankkimalla parempia (kalliimpia HR-järjestelmiä) mutta tässä taloudellisessa toimintaympäristössä se ei ole tarkoituksenmukaista ja kunnanhallituskin näkee tarkoituksenmukaisempaan ratkaisuna mittareiden entistä tarkemman valitsemisen.

Toisaalta on hyvä muistaa, että mittaamisessa kehitytään pikku hiljaa johtuen sekä tilintarkastusaikataulusta että arviointikertomuksen käsittelyaikataulusta edellisen tarkastetun toimintavuoden arviointikertomuksen käsittely on vielä kesken, kun nyt valmistellaan jo seuraavan vuoden 2024 talousarviota. Nyt siis käsitellään vielä vuoden 2022 arviointikertomuksen johdosta tarpeellisista toimenpiteistä, vaikka kuitenkin jo toteutetaan vuoden 2023 toiminnallisia tavoitteita sekä valmistellaan vuoden 2024 talousarviota. Tämä on syytä huomioida arvioitaessa niiden toimenpiteiden tarpeellisuutta, joihin arviointikertomuksen johdosta on tarpeen ryhtyä. Monet toimenpiteet on voitu jo toteuttaa mutta kuntalain määräys viittaa selkeästi (uusiin) toimenpiteisiin, joihin vielä tulee ryhtyä eli ei ole tarpeen selvittää enää tässä vaiheessa toimia, jotka on jo tehty, (mikä on tarkastuslautakunnan tehtävä). Arviointikertomuksessakin todetaan, että parannusta on tullut joka vuosi (s. 34.)

Valtuusto johtaa kunnan toimintaa talousarvion toiminnallisten tavoitteiden kautta ja onkin syytä huomata myös, että valtuusto ei tavoitteita asettaessaan vain mieti tavoitteiden mittaamista vaan kuntastrategian toteuttamista ja kunnan tehtävien hoitamisen edellytysten turvaamista. Mikä muuttuvassa tilanteessa johtaa myös kunnianhimoisten tavoitteiden asettamisen tarpeellisuuteen eli välttämättä aina esimerkiksi asetetun tavoitteen aikataulu ei ole inhorealistinen vaan suorastaan kunnianhimoinen. Tämä tarkoittaa sitä, että väljemmällä tavoitteen asettelulla voitaisiin ehkä päästä

joidenkin tavoitteiden osalta todennäköisemmin toteutuviin ja tarkemmin mitattaviin tavoitteisiin, mikä ei ole kuitenkaan strategisesti järkevää. Kuntaliiton [oppaan](#) Kunnan ja kuntayhtymän talousarvio ja -suunnitelma mukaisesti talousarviossa tulee osoittaa riittävät resurssit asetettujen tavoitteiden toteuttamiseksi sekä osoittaa, miten toiminta ja investoinnit rahoitetaan.

Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään sekä kunnalle että kuntakonsernille toiminnan ja talouden tavoitteet siten, että talousarvio ja -suunnitelma toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Toiminnan tavoitteilla ohjataan kunnan toimintaprosesseja ja talouden tavoitteilla tulo- ja pääomarahoitusta sekä resurssien jakoa. Tavoitteet on pyrittävä asettamaan siten, että ne kattavat tehtäväalueen perustehtävät ja ovat toteutettavissa niihin osoitetuilla voimavaroilla. Määräraha tai siinä pysyminen tai lakisääteisten velvoitteiden täyttäminen eivät itsessään ole kuntalain tarkoittamia tavoitteita.

Asian valmistelija

hallintopäällikkö Heidi Pitkänen, heidi.pitkanen@tohmajarvi.fi, puh. 040 105 4002
toimielimet

Esittelijä

kunnanjohtaja Mikko Löppönen, mikko.lopponen@tohmajarvi.fi, puh. 040 105 4001

Päätösehdotus

Kuntalain 121 §:n mukaisesti kunnanhallitus antaa valtuustolle lausunnon toimenpiteistä, joihin arviointikertomus antaa aihetta:

Asiantuntijatoimielinten oikea-aikainen valmistelu parantaa talousarvioesityksen osumatarkkuutta.

Päätös

Kuntalain 121 §:n mukaisesti kunnanhallitus päätti antaa valtuustolle lausunnon toimenpiteistä, joihin arviointikertomus antaa aihetta:

Asiantuntijatoimielinten oikea-aikainen valmistelu parantaa talousarvioesityksen osumatarkkuutta.
